

Stichting De Museumfabriek

Geadviseerd subsidiebedrag: € 298.000

Gevraagd subsidiebedrag: € 298.000

Over de instelling

Stichting De Museumfabriek (De Museumfabriek), regionale musea, Enschede

De Museumfabriek is een gemeentelijk gefinancierd museum en beheert een collectie die voortkomt uit een fusie van een textielmuseum, een natuurmuseum en een instituut voor heemkunde. Het museum is gevestigd in Enschede. De Museumfabriek is de penvoerder van een aanvraag voor subsidie in het kader van de culturele basisinfrastructuur (BIS) die het samen met Oyfo Techniekmuseum in Hengelo doet. Deze instelling is ontstaan uit een fusie en is een techniekmuseum, kunstenschool en kunstpodium voor beeldende kunst. De twee instellingen hebben een gezamenlijke focus op techniek, industrie en historie. Beide instellingen hebben nog niet eerder subsidie aangevraagd in het kader van de BIS.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur (de raad) heeft de minister van OCW op 3 juli 2024 geadviseerd om Stichting De Museumfabriek geen subsidie toe te kennen. De minister nam dit advies over in zijn subsidiebeschikking van 17 juli 2024. Hij plaatste hierbij de kanttekening dat de provincie 'in het belang van de regiofunctie' in de gelegenheid zou worden gesteld om een hernieuwde voordracht te doen; hierop droeg de provincie Overijssel opnieuw Stichting De Museumfabriek voor.

De hernieuwde aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.29 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De raad adviseert op basis van de hernieuwde plannen om Stichting De Museumfabriek een subsidie toe te kennen van € 298.000.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

In de subsidieperiode 2025 - 2028 stellen De Museumfabriek en Techniekmuseum Oyfo zichzelf ten doel om middels participatie en cocreatie 'Het Verhaal van Twente' te verrijken en te ontsluiten. Het 'met diverse gemeenschappen andere perspectieven toevoegen aan de collectie' staat centraal: de verzamelde verhalen worden toegevoegd aan de bestaande online (collectie)database 'De Atlas van Ooit'. Musea willen hierdoor ook gefaseerd nieuwe publieksgroepen aan zich verbinden. Om dit doel te bereiken lichten de musea hun doelgroep uit per fase. Tijdens de eerste en tweede fase zetten de musea gelijktijdig een intensief participatietraject op met verschillende groepen Twentse inwoners met een migratieachtergrond. Na twee jaar leiden deze participatietrajecten tot in cocreatie ontwikkelde tentoonstellingen. De derde fase gaat uit van participatie en cocreatie met Twentse jongeren, met als resultaat een festival. In de vierde en laatste fase wordt geëvalueerd en kennis en ervaringen gedeeld tijdens een landelijk congres.

De raad constateert dat uit de hernieuwde aanvraag blijkt dat de penvoerder zijn eerdere kritiek ter harte heeft genomen. In deze aanvraag wordt duidelijk uiteengezet welke doelgroepen worden bereikt en welke processen daaraan vooraf gaan. De raad is erover te spreken dat de musea onderzocht hebben hoe zeer ervaren collega-instellingen participatieve trajecten voorbereiden, ontwikkelen, uitvoeren en evalueren. Uit de plannen blijkt dat de musea hierdoor inmiddels een realistisch beeld hebben van de kansen en uitdagingen die participatie en cocreatie met zich meebrengen. De raad is wel benieuwd hoe de musea van plan zijn de regie 'los te laten' tijdens de participatie en cocreatie. Hij kan uit de aanvraag niet afleiden hoe de musea de doelgroepen die zij op het oog hebben invloed willen geven op de inhoud van het project. Hij raadt de instellingen aan om ook inhoudelijk zo veel mogelijk 'gelijkwaardig' samen te werken.

Dankzij de aanzienlijke mate van zelfreflectie ten opzichte van de eerdere plannen, het aanscherpen van het doelgroepenbeleid en het grondige onderzoek bij collega's heeft de raad genoeg vertrouwen in de inhoudelijke kwaliteit van de plannen. Hij is het met de musea eens dat 'De Atlas van Ooit' een meer gevarieerd beeld zou moeten geven van 'Het Verhaal van Twente' en is daarom erg benieuwd naar de nu nog ontbrekende perspectieven.

Maatschappelijke betekenis

De raad staat positief tegenover de wens van de musea om in de periode 2025 - 2028 een stem te geven aan Twentse inwoners met een migratieachtergrond en Twentse jongeren. De musea geven hiermee blijk van de wens om inclusief te zijn. De raad is het ermee eens dat zorgvuldig uitgedachte participatieprojecten een verbindende werking kunnen hebben. Hij is gezien uitdagingen in vooral de lokale rurale gebieden, wel benieuwd waarom de musea juist deze doelgroepen kozen. Hij juicht hiernaast het stimuleren van intergenerationaliteit en ontmoeting tussen doelgroepen toe. Het Mediateam onder leiding van een jongerencoach spreekt de raad om die reden erg aan: de hierin participerende jongeren geven de opgehaalde verhalen van Twente digitaal vorm voor de (collectie)database. Ook door het zichtbaar verwerken van ideeën over participatie uit de publicaties van Nina Simon, twijfelt de raad niet aan de intrinsieke motivatie van de musea om van betekenis te willen zijn in de eigen omgeving.

De raad merkt verder op dat de aanpak die de musea hanteren hen duidelijk zal helpen om de Code Diversiteit & Inclusie te implementeren. Niet voor de hand liggende partners worden betrokken, cocreatie en co-curatorschap hebben als gevolg dat er een meer inclusief programma wordt gepresenteerd en het doel is om minstens twee participanten per gemeenschap als (vrijwillige) medewerker aan de musea te binden, om zo ook hun personeel te diversifiëren. Dat participanten voor deelname aan het proces een vergoeding krijgen, stemt de raad positief.

Hij wil de musea meegeven dat voor hem de meerwaarde van de projecten voor de gemeenschappen zelf, nog steeds niet geheel duidelijk is. Behalve 'erkenning' kan de raad niet ontdekken wat voor de partners de maatschappelijke meerwaarde van deelname zou kunnen zijn. De raad mist in de aanvraag het element vraaggestuurdheid, dat ook bij een succesvol participatieproject hoort.

Desalniettemin vindt de raad, ten opzichte van de eerdere aanvraag, dat de musea een helder startpunt voor participatie formuleren. Zij richten de blik naar buiten en wekken

het vertrouwen op een lerende organisatie te kunnen zijn.

De raad constateert dat de penvoerder voldoende inzicht biedt in de omgang met de kernwaarden van de Fair Practice Code, zoals solidariteit, duurzaamheid en vertrouwen. De Museumfabriek noemt in de aanvraag dat het aandacht heeft voor sociale veiligheid en is voornemens een beleidsnotitie Sociale Veiligheid op te stellen. De Museumfabriek is aangesloten bij de Museum-cao; Oyfo volgt de cao Kunsteducatie 2024.

Toegankelijkheid

In de ogen van de raad is het goed dat de plannen zich richten op inwoners van de vestigingsplaatsen, Enschede en Hengelo. Inwoners van Twente vroeger, vandaag en in de toekomst, met en zonder migratieachtergrond, jonger of ouder, worden actief benaderd door de community manager om het 'Verhaal van Twente' aan te vullen. Door samen op te trekken en goed naar hun wensen te luisteren, kan volgens de raad de situatie ontstaan dat participanten als het ware een soort 'public in residence' worden, naar voorbeeld van Valkhof Museum en Museum Arnhem: het publiek diversifieert mogelijk omdat het deelgenoot is in het participatieproces. De raad ziet ook op dit punt dat de musea zijn eerdere kritiek ter harte namen. Hij is van mening dat deze aanpak inderdaad drempels kan wegnemen voor nieuwe publieksgroepen om bij het museum betrokken te willen zijn. Momenteel behelst de (collectie)database 'De Atlas van Ooit' weinig diverse verhalen. De raad kan zich voorstellen dat beide musea ook online een breder publiek kunnen bereiken, doordat het diversifiëren van deze online omgeving parallel loopt aan het participatietraject.

Bedrijfsmatige gezondheid

Op basis van de kengetallen (liquiditeit, solvabiliteit en weerstandsvermogen) in de jaarrekening 2022 constateert de raad dat de penvoerder een hoog risico loopt dat het op korte termijn niet aan de betalingsverplichtingen kan voldoen, maar een laag risico loopt dat het in geval van faillissement niet aan de betalingsverplichtingen kan voldoen. De raad kan op basis van deze stukken daarom niet zonder meer stellen dat de instelling van de penvoerder financieel gezond is. Financiële kengetallen behorend bij de jaarrekening 2023 laten echter zien dat de penvoerder een verbeterde liquiditeit en solvabiliteit heeft weten te realiseren. De aangeleverde begroting is passend bij de aanvraag.

De raad concludeert dat de penvoerder goed toelicht hoe het de principes van de Governance Code Cultuur toepast.

Geografische spreiding

De penvoerende instelling is gevestigd in Enschede. Binnen de categorie Regionale musea wordt een goede geografische spreiding gerealiseerd op basis van de betreffende bepaling in de regeling.